

Gâvur Mahallesi Adıyaman Üzerine

– Şahincileroğlu · 19 Ocak 2015

Doğu ve Güneydoğu’da kadın olmak zordur. Hele hele okumaya hevesli isen işin daha da zordur. İşte bu bahsettiğim yerlerde zaman içerisinde zincirlerini kırıp karşımıza öyleleri de çıkıyor ki, şaşırıp kalmamak elde değil.

Adıyamanlı Kadın Yazar Feride Bektaş, deyim yerindeyse Güneydoğu’da zincirlerini kıran bir kadın yazar. Bektaş ile 25-28 Eylül tarihleri arasında İstanbul Feshane Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi’nde “Adıyaman Tanıtım Günleri” etkinliklerini gezerken tanıştık. Kalabalık bir heyet ile stantları geziyorduk. Yolumuz Feride Hanım’ın bulunduğu standı düştü. Kalabalık bir heyet ile gezdiğimiz için uzun uzadıya sohbet edemedik.

Stantları gezdikten sonra kitaplarını imzaladığı standına geldim. Öyle içten, öyle samimi karşıladı ki, karşımda sanki gün boyu yorulan o kadın yazar değil de dinç, gözlerinde ışık parıldayan, heyecan ve enerji dolu bir yazar vardı. Uzun uzadıya hoş bir sohbet gerçekleştirdik. Sohbetimiz esnasında yılların birikimini bir çırpıda bana anlatma çalışıyordu. Sözcükler ağzından makineli bir tüfekten mermilerin çıkışı gibi çıkıyordu. Konuşuyor, konuşuyor, konuşuyordu.

Konuşmasından zevk alıyordum. Anlattıkları ilginç olduğu kadar önemliydi de. Bir ara sesi gider gibi oldu. Sürekli konuştuğu için boğazı kurudu. Bir bardak su içti. Neşesi yeniden yerine geldi.

Sohbetimizden sonra “Gâvur Mahallesi-Adıyaman” kitabını imzaladı.

Vedalaşıp oradan ayrıldım.

Kitapta ne anlatılıyordu? Açıkçası merak etmiyor da değildim. Kitabı okumaya başladım. Kısa süre içerisinde bitirdim. Asıl adı Mara olan Gâvur Mahallesi, kozmopolitik bir mahalle. 1970-1980’li yıllarda bu kozmopolitik mahallede yaşayan (Alevi, Sünni, Kürt, Türk, Ermeni, Süryani) insanların nasıl birlikte yaşadıklarının anlatıldığı bir kitap “Gavur Mahallesi-Adıyaman”.

2 yıllık ciddi bir araştırma ve yaşanmış olaylardan yola çıkılarak kahramanları fotoğraflarla desteklenen 500 sayfalık nostaljik bir kitap.

Yazarın bu kitabı yazmasındaki amacının ipuçlarını daha ilk sayfalarda belirttiği şu cümlelerle veriyor: “Ne zaman mahallemizin caddelerinden yol alıp Alzheimer hastası annemin ziyaretine gitsem, 1974’te Kıbrıs çıkarmasında tedirgin olup da korktuklarından İstanbul’a ve yurt dışına gece yarısı göçen Hıristiyan komşularımızın o telaşlı göçleri gözümün önünde canlanıyor. Hıristiyan komşularımızın terk etme ihtiyacı duydukları ve eski Müslüman komşuların başka mahallelere taşınmaları sebebiyle yıkılmış toprak evler, eskiyen ve yıkılmaya yüz tutan haneler, örülüp sökülen, yeniden örülmeye başlanan örgü gibi yenilenip durur dimağımda. Gâvur Mahallemizin bu viraneleri, geçmişteki mahallemizin o hoş renk cümbüşü acı-tatlı yaşanılmış anılarıyla daha bir derinlere götürüyor beni.” (S.2)

Gelenek görenekleri de unutmaz yazar. Gâvur Mahallesi’nde o dönemlerde yaşananları da hoş bir

anlatımla kaleme alır: “Adıyaman’ın Gâvur Mahallesi’ndeki Hıristiyan komşuların ardına kadar açık duran kapılarından giren çıkan misafirler, pırıl pırıl giyinmiş çocukların ellerindeki rengârenk yumurtalar, mahalledeki Müslüman komşularına Paskalya bayramının geldiğini hatırlatıyordu. Hıristiyanların evinden taşan bu hareketlilik, çocukların heyecanlı yumurta yutuzma oyunları ve kopardıkları sevinç çılgınlıkları sokağın öteki ucuna kadar ulaşıyordu.” (S.6)

Kozmopolitik bir yapıya sahip olan mahallenin ileri gelenlerinin hangi ırktan ya da hangi dinden olursa olsunlar, birbirlerine nasıl hoş görüyle davrandıkları ve önemli dini günleri nasıl birlikte aynı heyecanla kutladıkları da unutulmaz: “Gâvur Mahallesi’nin ileri gelenlerinden Alevi Ali Amca’yla Haso Hestiyo, Sünni Şevket Dayı, önce Manilo Keçeci’nin sonra da diğer Hıristiyan komşuların evine Paskalya bayramlarını kutlamak için buluşup yola koyuldular.” (S.11)

Yazar, dönemin evlerini, evin içinde kullanılan eşyalarını da güçlü bir gözlem yeteneğiyle anlatarak adeta onlara hayat verir: “Haso Hestiye ailesi köyden şehre taşındıktan sonra kiraladıkları ikinci evdi. Kiracı olarak oturacakları bu ev, iki katlı ve kerpiçten yapılmıştı. Gâvur Mahallesi’nin hatta Adıyaman’ın en iyi evlerinden biriydi. Çatısı, kırmızı kiremitten, duvarları çamurla sıvanmış iç ve dış duvarları beyaz badanalıydı. Bu görkemli eve buyur eden çift kanatlı dış kapı, ana caddeye açılıyordu. Kapı içe doğru açıldığında çiçeklerle bezeli geniş avlu, kokusuyla gelenleri karşılıyordu.” (S.58)

“Salondaki tahta sedirin üzerinde, içi beyaz koyunyünüyle doldurulan minderler, yan yana dizili halı yastıkları, tavandan yastıkların üzerine doğru inen Heyber Kalesi’nin fethini tasvir eden duvar halısı. Duvar halısının bir yanına Atatürk’ün, diğer yanda Hz.Ali’nin ve Hacı Bektaş Veli’nin resmi asılıydı. Sedirin ayak dibinden kapı ağzına kadar uzanan renk renk kökboyalı yünden dokunmuş bir çift yan halı, salona otantik bir görünüm veriyordu.” (S.59)

“Depo olarak kullanılan ardiyede tabandan tavana kadar odun diziliydi. Hemen bitişiğinde mutfak, kapısının üstünde uzunlamasına tahta bir raf vardı. Büyük tencereler ve kalaylanmış bakır tabaklar birbiri ardına yaslanarak dizilmişti. Mutfak kapısının sağ tarafında iki katlı tel dolapta artan yiyecekler saklanıyordu.” (60)

Bazen közde pişirilen sıcak bir yufka ekmeği öyle canımız çeker ki, işte yazar bunu da ustalıkla işler romanında: “Haftada bir, kalaylanmış koca bir bakır leğenin içinde hamur yoğrulurdu. Bugünde yufka ekmek açma günüydü. Tüm hazırlıklar tamamlanmış, anneleri ekmek tahtasının önüne oturmuştu. Fikret ablaları, kâğıt gibi incecik açılan yufkaları, ekmek pişirdiği sacın üzerinden közlerin üzerine sarkıtıyor, nar gibi kızardıktan sonra sininin üzerine düzenli bir şekilde üst üste koyuyordu.” (S.82)

Kitapta Adıyaman’ın bilge kişilerinden de söz eder yazar: “Vakti zamanında Adıyaman’da Kara Dâne (Dânâ) adında bir bilge kişi vardı. Aynı zamanda iyi bir esnaftı. Çevre köylerde dâhil babam ve birçok insan, şehre alışverişe giderdi. Fırsat buldukça da evi kütüphane gibi kitaplarla dolu olan bu zatın sohbetini dinlemek için ziyaretine gidilirdi.” (S.112)

Dönemin banyo adetlerini de anlatır yazar: “1974’lerde, Adıyaman’da hemen hemen her evde banyo günü, ocaklarda mahşere kazanı dedikleri ve dış yüzü odun dumanından siyahlaşmış, kocaman bakır kazanında sular ısıtılır, aile fertleri hamamlıkta banyo yapardı. Maddi durumu elverenler veya para biriktirmeye çalışanlar, haftada bir yapacakları banyo için denkleştirdikleri birikimle Paşa Hamamı’na giderdi.” (S.225)

O dönemlerde istenmeyen durumlarda hamile kalan bir kadının düşük yapması için hangi ilkel yöntemlerin kullanıldığı da çarpıcı bir şekilde ortaya konuluyor: “Kale civarında tek gözü kör, mahalle ebesi var ya, işte o ara ebenin istenmeyen gebelikleri demir şişlerle düşürdüğünü duymuştum.” (S.233)
“O zaman ya biraz kil veya kına içirelim, bunlarda bebek düşürürmü?” (S.233)
“Sen ve Hikmet, Filiz’in sırtına binin, sizi sırtında birkaç kez çalkalasin ya da üzerine yatak devirin, o piçten bir an evvel kurtulmamız lazım.” (S.234)

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de gidilen türbe ziyaretleri de yer alır kitapta: “Kızım, çayı ısıt. Bende Filiz’imi uyandırırım, güzel bir kahvaltı yapıp hep birlikte Hacı Abuzer Baba Türbesi’ne gidelim. Bu kız içeride küflendi.” (S.244)

Dönemin yapılan görkemli düğünlerinden de bahseder yazar: “Gelin bir sandalyeye oturtulup kucağına bir erkek çocuk verilince Hikmet çantasından bir atlet çıkarıp verdi. Bir başkası gelinin sağ ayağındaki ayakkabısını çıkardı ve içindeki kağıt parayı aldı. Düğün yemeğinden sonra misafirlerden kimisi getirdiği altını, parayı geline takıyor, kimi gizlice kayınvalidenin eline sıkıştırıyordu. Birinci derecede akrabaların ve sağdıcin dışında kimse evde kalmadı... Mustafa, Hikmet’in duvağını açmadan önce yüz görümlüğü olarak boynuna beşi bir yerde altın taktı ve duvağı açarken Hikmet’in alnından öptü.” (S.306)

Dini hoşgörünün örneği de yansır satırlara: “Gâvur Mahallesi’ne geldiğinde kilisenin çan sesini duydu, çok geçmeden minarelerden yükselen ezan sesini...” (S.339)

Şu an belki de çoğu çocuğun bilmediği çocuk oyunları da kitapta karşımıza çıkar: “Birkaç kapı ötede mahallenin çocukları toplanmış, kimi saklambaç kimi uzuneşek oynuyordu.” (S.391)

“Gâvur Mahallesi-Adıyaman” kitabı, roman kahramanlarından olan Ahmet’in intihar etmeden önce kaleme aldığı vasiyetname niteliğindeki intihar mektubuyla son buluyor. Romanın son bulmasıyla kısa bir sözlükçe ve ardından dönemin önemli simalarının yer aldığı fotoğraf albümü yer alıyor.

2011 yılında Adıyaman Belediyesi tarafından kültür hizmeti olarak bastırılan kitapta yaşanan karşılıksız aşklar, dini ya da ırkı farklı olduğu için birbirini seven ama kavuşmalarına hep ayıp gözüyle bakılan genç sevdalıların aşkları, adına töre denen illetin karşı konulamaz kuralları sonucu canına kıyan masum insanların acı sonları, babası yaşında insanlarla evlendirilen körpecik bedenli kızların çaresizlikleri, kan davası yüzünden hayatını kaybeden suçsuz insanlar... ve daha fazlası...

Hepsi kitapta bir bir anlatılmış.

İnsanı sıkmayan, sade ve etkileyici bir anlatım, sürükleyici bir kurgu, zamanın objelerinin ustaca tasviri, güçlü bir gözlem yeteneğiyle kaleme alınmış.

Güneydoğu'da zincirlerini kıran bir kadın yazar olan Feride Bektaş'ın "Gâvur Mahallesi-Adıyaman" kitabını okumayan varsa bir an önce temin edip okumasını tavsiye ediyorum.

Keyifli okumalar.

Sevgiyle, hoşça ve dostça kalın...

Not: 0(507) 746 78 89 numaralı telefondan "Gâvur Mahallesi-Adıyaman" kitabı temin edebilirsiniz.

İletişim: mehmet_sahin1987@hotmail.com

mehmetsahincileroglu@hotmail.com

sahin33mehmet@gmail.com

mehmetsahincileroglu@gmail.com

GSM: 0(506) 935 73 17

Facebook/mehmetsahincileroglu

Twitter/msahincileroglu